

γίνεται καὶ ἐλεύθερος, οὐδὲ θέλει ἀπολέσει τὴν ἐλευθερίαν, διότι γινώσκει πῶς νὰ διαχειρισθῇ αὐτήν. Αἱ αὐθαίρετοι ἢ ἄρπαγες ἐξουσίαι διαρκοῦσιν ὅσκις ὁ κοινὸς νοῦς δὲν εἶναι πεφωτισμένος. Μόνη ἡ παιδεία, εἰσδύουσα μέχρι καὶ τῆς εὐτελεστάτης κηλύβης τοῦ εὐτελεστάτου χωρίου, δίδει καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Πλήθυνον τὴν διδασκαλίαν, διασκορπίσον τὰς γνώσεις, καὶ τότε ἡ καθολικὴ ψηφοφορία καθίσταται βεβαία πηγὴ μεγαλείου καὶ ἰσχύος· ἄνευ ὁμῶς αὐτῶν καθίσταται ἐξ ἐναντίας ἀκαταλογίστων δυστυχημάτων πηγὴ.

Ἐχω νὰ προσθέσω καὶ τρίτην παρατήρησιν, διότι μέγας κίνδυνος ἀπειλεῖ τὸν καθ' ἡμᾶς πολιτισμόν. Ἐάν τῆς ἀνάγκης τῆς εὐζωίας καθισταμένης γενικῆς μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἔάν τῆς παιδείας καὶ τῆς ἠθικῆς διαδιδομένης εἰς πάσας τὰς τάξεις, ἐμπνέεται πρὸς τούτους μὲν ἡ δικαιοσύνη πρὸς ἐκείνους δὲ ἡ ὑπομονὴ τὴν ὁποῖαν ἀπαιτοῦσιν αἱ εἰρηνικαὶ μεταρρυθμίσεις, ἡ τακτικὴ πρόοδος εἶναι βεβαία· ἔάν ὁμῶς αἱ μὲν ἀνώτεραι τάξεις οἰκαιοποιῶνται τὴν παιδείαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑπερφιλαντίαν, πρὸς δὲ τὰς κατωτέρας καταλείπωσι τὴν ἀμάθειαν, τὴν πτωχείαν καὶ τὸν φθόνον, αἱ ἀνατροπαὶ, καὶ ἀνατροπαὶ μάλιστα φοβεραὶ, εἰσὶν ἀναπόφευκτοι.

Ἰσως ὅσα εἶπον ἐλληφθῶσιν ὅλως μάταια, διότι τίς σήμερον ἐξυμνοῖ τὰ ἐκ τῆς ἀμαθείας ἀγαθὰ; ὑπουργοὶ τε καὶ βουλευταί, βιβλία καὶ ἐφημερίδες κηρύττουσι μεγαλοφώνως τὴν ἀνάγκην, τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς διαδόσεως τῆς διδασκαλίας· ἀμφιδάλλω ὁμῶς ἂν καὶ πάντες παρεσκευάσθησαν ἀποχρώντως ὅπως ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς στενοχωρίας καὶ τὰς θυσίας ὅσας ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον. Διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον νομίζω νὰ μελετήσωμεν ὅσα περὶ τούτου ἔπραξαν τὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ πράξαντα ἐπλησίασαν εἰς τὸν σκοπόν. Ἐν πρὸ πάντων παράδειγμα ἄρκει νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πρὸς τὰς θυσίας, δι' ὧν διαδίδεται ἡ παιδεία μεταξὺ τοῦ λαοῦ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΒΑΝΙΓΚΑ

(1800—1801)

ΔΙΗΓΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ὑ π ὁ

ALEXANDRE DUMAS.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 373 — 376.)

Ἐν τούτοις ἡ Ἀννούσκα, κατὰ τὴν δοθεῖσαν προσταγὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς κυρίας αὐτῆς

καὶ ἐκλείσεν ἐπιμελῶς τὴν θύραν· τότε ἡ Βάνιγκα, ἀναπηδήσασα ἐκτὸς τῆς κλίνης, ἐπλησίασε τὴν θύραν καὶ ἤκουσε τὸν μεμκρυσμένον ἦχον τῶν βημάτων τοῦ στρατηγοῦ· ἀφ' οὗ δ' ἔπαυσεν ὁ κρότος αὐτῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Ἀννούσκας, καὶ ἀμέσως αἱ δύο γυναῖκες ἤρξαντο ἀφαιροῦσιν σωρὸν ἐνδυμάτων ἐρριμμένων πλησίον ἐνὸς τῶν παραθύρων. ὑπὸ τὰ ἐνδύματα ἔκειτο μέγα κιβώτιον κλειόμενον μηχανικῶς· ἡ Ἀννούσκα ἐπίσσε τὴν μηχανήν, καὶ ἡ Βάνιγκα ἀνύψωσε τὸ κάλυμμα· ἀμφότεραι δ' ἐξέπερψαν μεγάλην κραυγὴν· τὸ κιβώτιον εἶχε μεταβληθῇ εἰς φέρετρον· ὁ νέος ἀξιωματικὸς εἶχε πνιγῇ.

Ἐπὶ πολὺ αἱ δύο γυναῖκες ἤλπισαν ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶχε πάθει ἀπλὴν λειποθυμίαν· καὶ ἡ μὲν Ἀννούσκα ἔχυσεν ὕδωρ εἰς τὸ πρόσωπον, ἡ δὲ Βάνιγκα ἔθηκεν ὁσμάς ὑπὸ τὴν ῥίνα αὐτοῦ· ἀλλ' εἰς μάτην. Κατὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ συνδιάλεξιν, τὴν διαρκέσασαν ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ὥραν, ὁ Θεόδωρος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κεκλεισμένου κιβωτίου, εἶχεν ἀποθάνει διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀέρος.

Τὸ πρᾶγμα ἦτο φρικῶδες· αἱ δύο κόραι εὐρίσκοντο μόναι μετὰ νεκροῦ· καὶ ἡ μὲν Ἀννούσκα ἀνελογίζετο τὴν Σιθιρίαν, ἡ δὲ Βάνιγκα μόνον τὸν Θεόδωρον· ἀμφότεραι δ' εὐρίσκοντο ἐν ἀπελπισίᾳ.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἡ ἀπελπισία τῆς θαλαμηπόλου προήρχετο μᾶλλον ἐξ ἐγωϊσμοῦ, ἡ Ἀννούσκα ἀνεῦρε τὸν τρόπον τοῦ νὰ ἐξέλθωσι τῆς θέσεως ἐν ᾗ εὐρίσκοντο ἀμφότεραι.

— Κυρία, ἀνέκραξεν αἰφνης, ἐσώθημεν!

Ἡ Βάνιγκα ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔστρεψε πρὸς τὴν ὑπηρετίδα τοὺς δακρυρροοῦντας αὐτῆς ὀφθαλμούς.

— Ἐσώθημεν! εἶπεν, ἐσώθημεν!.. ἡμεῖς, ἴσως, ἀλλ' ἐκεῖνος!..

— Ακούσατε, κυρία, εἶπεν ἡ Ἀννούσκα· ἡ θέσις σας εἶναι τρομερὰ, βεβαίως· ἡ δυστυχία σας εἶναι μεγάλη, τὸ ὁμολογῶ· ἀλλ' ἡ δυστυχία σας ἐδύνατο νὰ ᾔῃναι μεγαλειτέρα καὶ ἡ θέσις σας τρομερωτέρα. Ἄν ὁ στρατηγὸς ἐμάνθανεν ὅλα...

— Καὶ τί μὲ μέλει; εἶπεν ἡ Βάνιγκα. Τόρᾳ ἡμπορῶ νὰ τὸν κλάσω ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου.

— Ναι, ἀλλ' ὁ κόσμος θὰ σᾶς νομίσῃ ἄτιμον. Αὐριοι οἱ δοῦλοί σας καὶ μεθαύριοι ὅλη ἡ Πετρούπολις θὰ μάθουν ὅτι εἰς ἄνθρωπος ἀπέθανεν εἰς τὸ δωμάτιόν σας. Σκεφθῆτέ το, κυρία, ἡ τιμὴ σας εἶναι τιμὴ τοῦ πατρὸς σας, τιμὴ τῆς οἰκογενείας σας.

— Ἐχεις δίκαιον, εἶπεν ἡ Βάνιγκα σείουσα τὴν κεφαλὴν, ὥς εἰ ἤθελε ν' ἀπορρίψῃ τοῦ μετώπου αὐτῆς τὰς βαρυνούσας αὐτὸ πενήτους σκέψεις· ἔχεις δίκαιον. Τί νὰ κάμωμεν;

— Γνωρίζετε, κυρία, τὸν ἀδελφόν μου Ἰβάν;

— Ναί.

— Πρέπει νά τόν εἰπῶμεν ὅλα.

— Μὲ τὰ σωστά σου; ἀνέκραξεν ἡ Βάνιγκα· νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς ἕνα ἄνθρωπον! καὶ τί λέγω ἄνθρωπον; ἕνα δοῦλον!

— Ὅσοι ταπεινότερα εἶναι ἡ θέσις τοῦ, ἀπήντησεν ἡ θαλαμηπόλος, τόσον βεβαιότεραι εἴμεθα διὰ τὸ μυστικόν, διότι θὰ ἔχη συμφέρον νὰ τὸ κρύψῃ.

— Ὁ ἀδελφός σου μεθ᾽, εἶπεν ἡ Βάνιγκα μετὰ φόβου ἄμα καὶ ἀηδίας.

— Εἶναι ἀληθές, ἀπήντησεν ἡ Ἀννούσκα· ἀλλ' εὐρίσκετε δοῦλον ὁ ὅποιος νὰ μὴ μεθ᾽; Ὁ ἀδελφός μου τοῦλάχιστον μεθ᾽ ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὥστε εἶναι καὶ ὀλιγώτερον ἐπιφοβός. Καὶ ἔπειτα εἰς τὴν θέσιν μας πρέπει νὰ κινδυνεύσωμεν ὀλίγον.

— Ἐχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ἡ Βάνιγκα ἀνταναγκάσασα τὴν συνήθη αὐτῇ γενναϊότητα, τὴν αὐξάνουσαν πάντοτε ἀνκλόγως τοῦ κινδύνου. Πήγαυε νὰ φέρῃς τὸν ἀδελφόν σου.

— Σήμερον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κάμωμεν τίποτε, ἀπεκρίθη ἡ Ἀννούσκα ἀνοίγουσα τὰ παραπετάσματα τοῦ περὶ τοῦ. Ἰδέτε, ἐξημέρωσε.

— Καὶ τί νὰ κάμωμεν τὸ σῶμα τοῦ ἀθλίου! ἀνέκραξεν ἡ Βάνιγκα.

— Νὰ τὸ ἀφήσωμεν ὅλην τὴν ἡμέραν κρυμμένον ὅπου ἦτο· καὶ ἀπόψε, ὅταν θὰ εἰσθε εἰς τὸ θέατρον τῆς αὐλῆς, ὁ ἀδελφός μου θὰ τὸ ἐπάρῃ.

— Ἀλήθεια, ἀλήθεια, ἐπιθύρυσεν ἡ Βάνιγκα μετ' ἡθους παραδόξου· πρέπει νὰ ὑπάγω ἀπόψε εἰς τὸ θέατρον· δὲν ἠμπορῶ νὰ λείψω, τοῦτο θὰ ἐδίδεν ὑποψίας. ὦ Θεέ μου! Θεέ μου!...

— Βοηθήσατέ με, κυρία, εἶπεν ἡ Ἀννούσκα, μόνη μου δὲν ἔχω ἀρκετὴν δύναμιν.

Ἡ Βάνιγκα ὥχρισσε θανασίμως· ἀλλὰ, ἐπείγοντος τοῦ κινδύνου, ἐπλησίασε μετὰ σταθερότητος εἰς τὸ πτώμα καὶ ἀνεγείρασα αὐτὸ ἐκ τῶν ὤμων ἐν ᾧ ἡ θαλαμηπόλος τὸ ἐλάμβανεν ἐκ τῶν κνημῶν, κατέθεσε πάλιν αὐτὸ ἐντὸς τοῦ κιβωτίου. Ἀμέσως δ' ἡ Ἀννούσκα κατεβίβασε τὸ κάλυμμα, καὶ, κλειδώνουσα τὸ κιβώτιον, ἔθηκε τὴν κλεῖδα παρὰ τὸ στῆθος αὐτῆς. Ἐπειτα ἀμφότεραι ἐβρίψαν ἐπάνω τὰ ἐνδύματα τὰ ὅποια εἶχον κρύψει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ στρατηγοῦ.

Ἐν τούτῳ ἐγένετο ἡμέρα· ἀλλ' ὁ ὕπνος, ὡς πᾶς τις ἐννοεῖ, δὲν ἐπλησίασε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Βανίγκας· καὶ ὁμοῦς κατέβη εἰς τὸ πρόγευμα, διότι ἤθελε νὰ μὴ παράσχη εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς ὑποψίας. Ἀλλὰ βλέπων τις αὐτὴν ὥχραν, ἤθελε νομίσαι ὅτι ἐξήρχετο τάφου. Ὁ στρατηγὸς ὁμοῦς ἐνόμισεν ὅτι ἡ ὥχρότης αὐτῇ προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι εἶχεν ἐνοχλήσει αὐτὴν τὴν νύκτα.

Ἡ τύχη εἶχε βοηθήσει θαυμασίως τὴν Βάνιγκαν

ἐμπνέουσα εἰς αὐτὴν τὴν ιδέαν νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶχεν ἀναχωρήσει· διότι ὁ στρατηγός, οὐ μόνον δὲν ἐξεπλάγη μὴ ἰδὼν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ, ἐπειδὴ ἡ ἀπουσία αὐτοῦ ἐδικαιολόγει τὴν θυγατέρα, ἐφεῖρε πρόφασιν τῆς ἀπουσίας ὅτι εἶχε δώσει ἐντολήν τινι τῷ ὑπάσπιστι αὐτοῦ. Ἡ δὲ Βάνιγκα ὑπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς ὅπως μόνον ἐνδυθῇ. Ὁκτὼ ἡμέρας πρότερον εἶχε παρευρεθῇ εἰς τὸ θέατρον τῆς αὐλῆς μετὰ τοῦ Θεοδώρου.

Ἡ Βάνιγκα ἠδύνατο, προφασίζομένη ἀδικοθεσίαν, νὰ μὴ συνοδεύσῃ τὸν πατέρα αὐτῆς· ἀλλ' ἐφοβεῖτο δύο τινὰ, ἂν ἐπραττε τοῦτο· πρῶτον μὲν, μὴ ὁ στρατηγός, ἀνησυχῶν, μείνῃ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ οὕτω κατὰσταθῇ ἡ ἀπαγωγή τοῦ νεκροῦ δυσκολωτέρᾳ· δεύτερον δὲ μὴ εὐρεθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἰβάν καὶ ἀναγκασθῇ νὰ ἐρυθριάσῃ πρὸ δούλου. Προετίμησε λοιπὸν νὰ κάμῃ προσπάθειαν ὑπεράνθρωπον καὶ, ἀναβᾶσα εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς μετὰ τῆς πιστῆς Ἀννούσκας, ἤρχισε νὰ κοσμητῇ μετὰ τῆς αὐτῆς φροντίδος ὡς εἰ εἶχε τὴν καρδίαν πλήρη χαρῆς.

Εἶτα, ἀφ' οὗ ἡ σκληρὰ αὕτη ἐνδυμασία ἐτελειώσῃ, προσέταξε τὴν Ἀννούσκαν νὰ κλείσῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου, διότι ἤθελε νὰ ἐπανίδῃ τὸν Θεόδωρον καὶ νὰ δώσῃ τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὸ σῶμα ἐκείνου ὅστις ἠγάπησεν αὐτὴν. Ἡ Ἀννούσκα ὑπήκουσεν, ἡ δὲ Βάνιγκα, τὸ μέτωπον ἔχουσα κεκαλυμμένον ὑπ' ἀνθέων καὶ τὸ στῆθος ὑπ' ἀδελφάντων καὶ μαργαριτῶν, ἀλλὰ ψυχροτέρᾳ ἀγάλλματος, ἐπορεύθη, ὡς φάσμα, εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑπηρετίδος, ἥτις ἤνοιξεν ἐκ νέου τὸ κιβώτιον, καὶ χωρὶς νὰ κλαύσῃ, χωρὶς καὶ νὰ στεναῇ, ἀλλ' ἔχουσα τὴν βραχίονα, καὶ ἄψυχον ἡσυχίαν τῆς ἀπελπισίας, ἔκυψε πρὸς τὸν Θεόδωρον, ἔλαβεν ἀπλοῦν δεκτύλιον τὸν ὅποιον ὁ νέος ἔφερεν, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς δάκτυλον αὐτῆς μεταξὺ δύο ἄλλων λαμπρῶν, καὶ ἀσπασθεῖσα τὸ μέτωπον τοῦ νεκροῦ

— Χαῖρε, μνηστὲ μου, εἶπεν.

Ἠκούσθη τότε κρότος βημάτων ὑπηρετοῦ ἐρχομένου ὅπως ἐρωτήσῃ, ἐν ὀνόματι τοῦ στρατηγοῦ, ἂν ἡ Βάνιγκα ἦτο ἐτοίμη. Ἡ Ἀννούσκα ἔκλεισε τὸ κιβώτιον, ἡ δὲ Βάνιγκα, ἀνοίξασα αὐτὴ τὴν θύραν, ἠκούσθη τὸν ὑπηρετὴν προπαρευόμενον ὅπως φωτίζη αὐτὴν, κατὰκλιπούσα εἰς τὴν πιστὴν ὁμογάλακτον τὴν ἀπαισίαν καὶ φρικώδη φροντίδα ἣν αὕτη εἶχε προκαλέσει.

Μετ' ὀλίγον ἡ Ἀννούσκα εἶδεν ἐξερχομένην διὰ τοῦ πυλῶνος τοῦ μεγάρου τὴν φέρουσαν τὸν στρατηγὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἄμαξιν. Περιέμεινε λοιπὸν ἡμίσειαν ἔτι ὥραν καὶ μετὰ ταῦτα κατέβη πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἰβάν· εὗρε δ' αὐτὸν πίνοντα μετὰ τοῦ Γρηγορίου, ὅστις, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ στρατηγοῦ, εἶχε λάβει αὐθημερόν χίλια ρούβλια καὶ

τὴν ἐλευθερίαν. Εὐτυχῶς ὅμως οἱ συμπόται εὗρισκοντο εἰσέτι εἰς τὴν ἀρχήν· ὁ δ' Ἰβάν εἶχε τὰς φρένας ἀρκοῦντως σώας ὥπως ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῷ ἐμπιστευθῇ τὸ μυστικόν.

Ὁ Ἰβάν ἠκολούθησε τὴν Ἀννούσκαν εἰς τὸν θάλαμον τῆς κυρίας αὐτῆς. Ἐκεῖ ἡ ἀδελφὴ του ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ὅτι ἡ Βάνιγκα ὑπεσχέθη χάριν αὐτοῦ. Τὰ ὀλίγα ποτήρια τοῦ βακίου, τὰ ὅποια ὁ Ἰβάν εἶχε πῖει, εἶχον προδικάσει αὐτὸν εἰς εὐγνωμοσύνην, διότι ἡ μέθη τῶν Ῥώσων εἶναι τὰ μάλιστα τρυφερά· ὅθεν ὠμίλησε περὶ τῆς ἀποσιώσεώς του μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε ἡ Ἀννούσκα, μὴ ἀμφισβάζουσα πλέον, ἀπεκάλυψε τὸ κιβώτιον καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸ πτώμα τοῦ Θεοδώρου.

Ὁ Ἰβάν ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον ἀκίνητος πρὸς τὸ φρικτὸν τοῦτο θέαμα· ἀλλ' ἀμέσως ἀνελογίσθη ὅπως χρυσίον ἠδύνατο νὰ παράσχη εἰς αὐτὸν ἡ γνῶσις τοιοῦτου μυστικοῦ. Ὁρκίσθη λοιπὸν τοὺς ἱερωτάτους ὅρκους ὅτι οὐδέποτε ἤθελε προδώσει τὴν κυρίαν αὐτοῦ, καὶ, ὡς ἤλπιζεν ἡ Ἀννούσκα, προέτεινε νὰ ἀπαγάγῃ τὸν νεκρὸν.

Τὸ πρᾶγμα ὑπῆρξεν εὐκόλον· ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ὥπως πῆν μετὰ τοῦ Γρηγορίου καὶ τῶν συνδούλων, παρεσκεύασεν ἑλκηθρον, ἔθηκεν ἐπ' αὐτοῦ ἄχυρα καὶ σιδηροῦν μοχλόν, βεβαιωθεὶς δὲ ὅτι οὐδεὶς κατεσκόπει αὐτὸν, ἔλαβε μετὰ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ τὸ πτώμα, τὸ ἔκρυψεν ὑπὸ τὰ ἄχυρα, ἐκάθησεν ἐπ' αὐτῶν, ἐξῆλθε τοῦ μεγάρου, κατκυθύνθη πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Ζουαμενῆ, διῆλθε τὴν συνοικίαν Ῥεγασθθενσκόι, ὠδήγησε τὸ ἑλκηθρον ἐπὶ τοῦ Νεύα, ἐστάθη εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ ἀντικρὺ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς, καὶ ἐκεῖ, προστατευόμενος ὑπὸ τῆς ἐρημίας, περιβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ σκότους, κεκρυμμένος ὀπισθεν τοῦ ἑλκηθρου, ἤρξατο νὰ θραύῃ διὰ τοῦ μοχλοῦ τὸν πάγον, δέκα ἑκτὼ δακτύλων πάχος ἔχοντα· εἶτα δὲ, ἀφ' οὗ ἤνοιξεν ὀπὴν ἀρκοῦντως μεγάλην, ἀφ' οὗ, ἀναζητήσας εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ Θεοδώρου, ἔλαβεν ὅσα χρήματα εὔρεν, ὥσθιεν τὸ πτώμα κατακέφαλα διὰ τῆς ἀνοιχθείσης ὀπῆς καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸ μέγαρον, ἐν ᾧ τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ κατεκύλισε τὸν νεκρὸν πρὸς τὸν Φινλανδικὸν κόλπον.

Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ὁ ἄνεμος ἐσχημάτισε νέον κάλυμμα πάγου, καὶ οὐδ' ἔχνος ἔμεινε τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰβάν ἀνοιχθείσης ὀπῆς.

Τὸ μεσονύκτιον ἡ Βάνιγκα ὑπέστρεψε μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς· καθ' ὕλην τὴν ἐσπέρην ἐσωτερικὸς πυρεττὸς ἐτάραττεν αὐτήν, ὥστε οὐδέποτε εἶχε φωνὴν τοσοῦτον ὡραία, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε περικυλωθῇ ὑπὸ πλήθους εὐγενῶν καὶ ἐνδύζων θυμαστῶν.

Ἐπανελθοῦσα, εὔρεν εἰς τὸν δρόμον τὴν Ἀννούσκαν, ἥτις περιέμενεν αὐτήν ὥπως λάβῃ τὸν ἐπενδύ-

την της. Ἡ Βάνιγκα ἠρώτησεν αὐτὴν δι' ἐνὸς τῶν βλεμμάτων ἐκείνων τῶν ἐκφραζόντων τρυφήν.

— Ὅλα ἐτελείωσεν, εἶπεν ἡ θαλαμηπόλος ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἡ δὲ Βάνιγκα ἀνέπνευσεν ὡς εἰ ἀφῆρέθη ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτῆς ὁλόκληρον ὄρος.

Ἀλλ' ὅσπιν ἰσχύον καὶ ἂν εἶχεν ἐφ' ἑαυτῆς, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπομείνῃ περιπλέον τὴν παρουσίαν τοῦ πατρὸς της· καὶ προφασίζομένη κόπον εἶπεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ δειπνήσῃ μετ' αὐτοῦ.

Ἀναβᾶσα δὲ εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, καὶ κλείσασα τὴν θύραν, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ μετώπου τὰ ἄνθη, ἀπὸ τοῦ στήθους τὰ κοσμήματα καὶ, ἀνατραπείσα ἐπὶ τῆς κλίνης, ἤρξατο νὰ κλαίῃ κρουνήδον. Ἡ δ' Ἀννούσκα νύχαισται τὸν Θεὸν διὰ τὰ δάκρυα ταῦτα, διότι ἡ ἀταραξία ἐφόβιζεν αὐτήν μάλλον ἢ ἡ ἀπελπισία.

Μετὰ ταῦτα γονυπετήσασα, προσήϊζατο ἐπὶ μίαν ὥραν, καὶ τέλος, ἐπὶ τῇ παρακλήσει τῆς πιστῆς ὑπηρετίδος, κατεκλίθη. Ἡ Ἀννούσκα ἐκάθησε παρὰ τὴν κλίνην αὐτῆς καὶ οὔτε ἡ μὲν οὔτε ἡ δὲ ἐκοιμήθησαν· ἀλλὰ τοῦλάχιστον, ὅτε ἀνέταilen ἡ ἡμέρα, τὰ χυθέντα δάκρυα εἶχον ἀνὰκουφίσει τὴν Βάνιγκαν.

Ἡ Ἀννούσκα ἀνεδέχθη νὰ ἀνταμείψῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς· ἐπειδὴ δὲ μέγα ποσὸν ἀργυρίου εἰς χεῖρας δούλου δυνατὸν νὰ ἐγέννα ὑπονοίας, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁσάκις εἶχεν ἀνάγκην χρημάτων ἠδύνατο νὰ ζητῇ παρ' αὐτῆς.

Ὁ δὲ Γρηγόριος, ὠφελούμενος ἐκ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῶν δοθέντων αὐτῷ χιλίων ρουβλίων, ἠγόρασεν ἔξω τῆς πόλεως μικρὸν καπηλεῖον, καὶ χάρις εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς σχέσεις τὰς ὁποίας εἶχεν ἐν Πετροπόλει, ἤρξατο νὰ εὐπορῇ μετ' ὀλίγον δὲ τὸ *Κόκκινον Καπηλεῖον*, ὡς ὠνομάζετο, ἀπέκτησε μεγάλην φήμην.

Ἄλλος διεδέχθη αὐτὸν παρὰ τῷ στρατηγῷ καὶ, ἐκτὸς τῆς ἀπουσίας τοῦ Θεοδώρου, τὰ πάντα εἶχον ὡς καὶ πρότερον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Τσερμαβύλφ.

Δύο μῆνες παρήλθον καὶ οὐδεὶς εἶχε συλλάβει τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν περὶ τῶν συμβάντων, ὅτε πρωΐαν τινὰ, πρὸ τῆς συνήθους ὥρας τοῦ προγεύματος, ὁ στρατηγὸς ἐμήνυσεν εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἡ Βάνιγκα ἐρρίγησεν ἐξ ἀνησυχίας, διότι, ἀπὸ τῆς ἀπαισίας ἐκείνης νυκτός, τὰ πάντα παρείχον αὐτῇ φόβους. Ἰπήκουσεν ὅμως εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρὸς καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ. Ὁ κόμης ἦτο μόνος, ἐκ πρώτης δὲ ὄψεως ἡ Βάνιγκα ἐνόησεν ὅτι οὐδὲν εἶχε νὰ φοβηθῇ, διότι ἡ φυσιογνωμία τοῦ στρατηγοῦ ἠρμήνευε τὸ φιλόστοργον ἐκεῖνο αἶσθημα, τὸ σύνθησε ὁσάκις ἔβλεπε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Ἐπλησίασε λοιπὸν μετὰ

τῆς συνήθους ἀταραξίας καὶ προέτεινεν εἰς τὸν πατέρα τὸ μέτωπον ὅπως ἀσπασθῇ αὐτό· οὗτος δὲ, νεύσας εἰς αὐτὴν νὰ καθήσῃ, τῇ ἔδωκεν ἐπιστολὴν ἀπεσφραγισμένην.

Ω.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 360—375.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Χρήσις τοῦ χρόνου. — Ἔργασία.

Ματαία κατανάλωσις τοῦ χρόνου. — Συνετὴ χρήσις αὐτοῦ. — Τρόπος ἐργασίας. — Κανόνες ὁδηγοὶ τοῦ χειρώνακτος. — Ἀνάπαυσις τῆς Κυριακῆς καὶ ὁκνηρία τῆς Δευτέρας.

Ματαία κατανάλωσις τοῦ χρόνου.

Ἀλλ' ἡ ἐμπειρία τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ χειρώναξ, ἡ τέχνη τὴν ὁποίαν ἔμαθε καταντῶσιν ἀνωφελεῖς ἂν δὲν ἐργάζεται ἐπιμελῶς καὶ ἀόκνως. Τρίτος λοιπὸν ὅρος, ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἐπιτυχίαν, εἶναι ἡ συνεχὴς καὶ εὐσυνειδήτος ἐργασία, ἀπηλλαγμένη πάσης ματαίας κατανάλωσεως τοῦ χρόνου.

Ἡ σπατάλη τοῦ χρόνου εἶναι μωρία, ἀσυγχώρητος μὲν πρὸς πάντα, ὀλιγώτερον ὅμως ἀξία κατακρίσεως ὡς ἀκριβὴς γίνεται ὑπὸ πλουσίου· ἀλλ' ὁ χειρώναξ, ὅστις μόνον κεφάλαιον ἔχων τὸν χρόνον, καὶ μόνον εἰσόδημα τὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐργασίαν, καταναλίσκει αὐτὸν ἐπὶ ματαίῳ, καταστρέφει ἰδίαις χερσὶ τοὺς πόρους αὐτοῦ ἢ μᾶλλον γίνεται αὐτοκτόνος. Θέλεις νὰ ἐννοήσῃς πραγματικώτερον, φίλτατε ἀναγνώστα, πόσον μωρὸς εἶναι ὁ τοιοῦτος χειρώναξ; Φαντάσθητι ἄνθρωπον ὅστις ἔχων σάκκον πλήρη πενταδράχμων κάθηται εἰς τὴν ἀκρὴν τοῦ αἰγιαλοῦ, καὶ ἐκβάλλων ἐν πρὸς ἐν ρίπτει αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτο ἀπαράλλακτως πράττει καὶ ὁ χειρώναξ ὅταν, ἀντὶ ἐργαζόμενος νὰ κερδήσῃ πέντε δραχμῶν ἡμερομίσθιον, ρίπτει τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς τὴν ὁκνηρίαν ἢ τὴν κραιπάλην.

Ὁ χρόνος, ὡς εἴπομεν ἤδη, εἶναι θησαυρὸς, τοῦ ὁποῖου καὶ τὰ ψυχία πρέπει νὰ οἰκονομῇ ὁ χειρώναξ. Οὐτε λεπτόν τῆς ὥρας πρέπει νὰ κατατρίβῃ ἐπὶ ματαίῳ, διότι τὰ λεπτὰ γίνονται ὥραι καὶ αἱ ὥραι ἡμέραι.

Ἡ ὁκνηρία εἶναι ὁ πλέον ἐπιφοβὸς ἐχθρὸς τῶν ἐργαζομένων, διότι πρὸ πάντων ἔχει μεγίστην ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ ἀπατᾶν. Μυρίας μορφὰς λαμβάνει, χιλίας παγίδας τείνει ὅπως μακρύνῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐργασίας. Ποτὲ μὲν προφασίζομεθα ὅτι ἔχομεν

νὰ ἐνασχοληθῶμεν εἰς οἰκειακὴν τινα ὑπόθεσιν, ποτὲ δὲ ὅτι εἵμεθα ἠναγκασμένοι νὰ δεχθῶμεν πρόσκλησιν τινα, ἄλλοτε ὅτι ἔτυχεν ἀπροσδόκητον συμβεβηκὸς ἢ κακοδιαθεσία καὶ ἄλλοτε ἄλλο. Διὰ τοιούτων προφάσεων ἀγωνιζόμεθα νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ὁκνηρίαν· ἡ συνειδήσις ὅμως ἐλέγχει ἡμᾶς, καὶ τὸ ἐσπέρας ὅταν μείνωμεν μόνον αἰσθανόμεθα λύπην· ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ἀνεπανόρθωτον, διότι ὁ ἀπολεσθεὶς χρόνος δὲν ἀναπληροῦται ποτέ.

Οἱ νέοι τρέχουσι καὶ ἄλλον κίνδυνον· κυριεύονται συνήθως ὑπὸ μελαγχολίας, παραδίδονται εἰς σκέψεις ἀσκόπους, καὶ καταντῶσι ν' ἀποστρέφονται ὡς ἄλλον τυραννικὸν ζυγὸν τὴν ἐργασίαν. Καὶ ἐνῷ, φιλότιμοι ὄντες, δὲν ἀγαπῶσι τὴν ὁκνηρίαν, δελεάζονται ἐπὶ τέλους ὑπ' αὐτῆς. Ἡ ὁκνηρία, λέγει ὁ Τάκιτος, μισητὴ οὕσα τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς πολλοὺς, γίνεται προῖοντος τοῦ χρόνου ἀσπαστῇ, ἂν μόλις φανεῖσιν δὲν καταπολεμήσωμεν αὐτὴν δραστηρίως. (Invisa primo desidia, postremo amatur.)

Ἀπαιτεῖται ἄρα πᾶσα ἡμῶν ἡ ἐνέργεια πρὸς ἀπόκρουσιν τοιοῦτου φοβεροῦ ἐχθροῦ. Κανόνισον, αὐστηρῶς φίλε χειρώναξ, τὴν ἀσχολίαν ἐκάστης ὥρας· ἔχε θέλησιν ἰδίαν καὶ ἰσχυράν, καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει μὴ παράβαινε τὰ ὀρισμένα· διότι ἐὰν μὲν ἐργάζεσαι δι' ἄλλον, αἱ ὥραι ἀνήκουσιν εἰς τὸν μισθοῦντά σε· ἐὰν δὲ διὰ σὲ αὐτὸν, ἔσο αὐστηρὸς ὡς θὰ ἦσα ἂν ἐμίσθους ξένον.

Ἀλλὰ καὶ ἐργαζόμενοι καταναλίσκομεν ἐνίοτε τὸν χρόνον εἰς μάτην· τί ὠφελεῖσαι παραδείγματος χάριν ἐὰν κοπιᾷς περὶ πραγμάτων περιττῶν ἢ μὴ ἀναγομένων εἰς τὸ χρέος σου; Ὁ κόπος πρέπει νὰ φέρῃ καὶ καρπὸν· ἄλλως ὁμοιάζεις πρὸς κηπουρὸν ποτίζοντα γῆν χέρσον μηδέποτε σπκρεῖσαν.

Σπαταλῶμεν ἐπίσης τὸν χρόνον κατατρίβοντες αὐτὸν εἰς κατόρθωσιν σκοποῦ κατὰ τὸ φαινόμενον οἰκονομικοῦ. Γεωργὸς τις, παραδείγματος χάριν, ἐπιθυμῶν νὰ πωλήσῃ εἰς ἀνωτέραν τιμὴν τὸν σῖτον αὐτοῦ, ἀπέρχεται ἐπὶ τούτῳ πολλάκις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ναὶ μὲν πωλεῖ ἐπὶ τέλους αὐτὸν καὶ κερδαίνει δραχμάς τινας περιπλέον· λησμονεῖ ὅμως ὅτι τὰ ἡμερομίσθια, τῶν ὁποίων ἐν τσοσούτῳ ἔστερήθη, ἦσαν πλείονα τῶν ὅσα ἐκέρδησε.

Σπαταλῶμεν πρὸς τούτοις τὸν χρόνον ἐπιχειροῦντες ἔργα, τὰ ὁποῖα μὴ ὄντες ἱκανοὶ νὰ φέρωμεν εἰς πέρας, ἀνζηκαζόμεθα νὰ καταλείψωμεν ἀτελεῖ.

Κινδυνεύει ὡσαύτως ὁ χειρώναξ νὰ κατατρίψῃ εἰς μάτην τὸν χρόνον ἢ νὰ στερηθῇ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας, ὡς ἀκριβὴς ἐργάζεται ὑπὲρ ἄλλου, γνωστοῦ ὡς κακοπληρωτοῦ, ἢ ἐπιτρέπῃ νὰ συσσωρεύωνται οἱ μισθοὶ αὐτοῦ εἰς χεῖρας οὐχὶ τόσῳ πιστάς, ἢ συντροφεύῃ μετὰ ὁκνηροῦ ἢ ἀνεπιτηδεύου.